

АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ВНУТРІШНЬОЇ ТА ЗОВНІШНЬОЇ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ ТА ОДЕСЬКОМУ РЕГІОНІ

ANALYZE OF DEVELOPMENT TRADES OF DOMESTIC AND FOREIGN WHOLESALE TRADE IN UKRAINE AND ODESA REGION

УДК 658.86(477.54)

Шацкова Л.П.к.е.н., старший викладач кафедри
обліку, аналізу і аудиту
Одеський національний політехнічний
університет**Журавель Т.О.**студентка
Одеський національний політехнічний
університет

У статті проведено аналіз структури оптового товарообороту підприємств оптової торгівлі, розподілу оптового товарообороту за регіонами, розподілу оптового товарообороту продовольчих та непродовольчих товарів за регіонами, товарної структури імпорту за 2015–2017 рр. На основі проведеного аналізу зроблено висновки та прогнозовано подальший розвиток внутрішньої та зовнішньої оптової торгівлі.

Ключові слова: оптова торгівля, товарооборот, аналіз, тенденція, розвиток.

В статье проведен анализ структуры оптового товарооборота предприятий оптовой торговли, распределения оптового товарооборота по регионам, распределения оптового товарооборота продовольственных и непродовольственных товаров

по регионам, товарной структуры импорта за 2015–2017 гг. На основе проведенного анализа сделаны выводы и спрогнозировано дальнейшее развитие внутренней и внешней оптовой торговли.

Ключевые слова: оптовая торговля, товарооборот, анализ, тенденция, развитие.

In the article was analyzed such data: wholesale turnover structure of wholesale trade company, wholesale turnover distribution by regions, wholesale turnover distribution of food and non-food products by regions, products structure of import for 2015-2017 years. Based on analysis, conclusions were made and further development of domestic and foreign wholesale trade was predicted.

Key words: wholesale trade, trade, analysis, trend, development.

Постановка проблеми. Торгівля як невід'ємний складник народного господарства забезпечує товарообіг у формі купівлі-продажу для задоволення потреб населення, впливає на формування попиту та пропозиції на виробленні товари, є значною частиною валового внутрішнього продукту країни, акумулює кошти в державному бюджеті та підтримує баланс у виробництві. Саме завдяки оптовій торгівлі відбувається прискорений рух товарів між виробниками та споживачами. Аналізуючи основні показники статистичної інформації за останні роки, можна визначити сучасні тенденції розвитку внутрішньої та зовнішньої оптової торгівлі в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Роль внутрішньої та зовнішньої оптової торгівлі в розвитку економіки України, а також окремі аспекти управління діяльністю підприємств оптової торгівлі розглянуто у працях А.А. Мазаракі, О.М. Азарян, Н.О. Власової, В.В. Апопія, Н.О. Власової, Н.Г. Міценко та ін.

Постановка завдання. Кожен вид економічної діяльності постійно видозмінюється та розвивається, оптова торгівля не є винятком. Щоб визначити дійсну економічну ситуацію та майбутній розвиток внутрішньої та зовнішньої оптової торгівлі, треба проаналізувати останні статистичні показники у цілому по країні та Одеському регіоні зокрема. Також слід акцентувати увагу на імпортовому товарообороті в Україні, оскільки він займає значну питому вагу від загального товарообороту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основним показником, який характеризує оптову торгівлю, є товарообіг підприємств оптової торгівлі. Оптовий товарообіг розділяється на: това-

рообіг продовольчими та непродовольчими товарами; товарообіг вітчизняними та імпортованими товарами (табл. 1).

За 2017 р. оптовий товарообіг українських підприємств оптової торгівлі становив 1 908 670 600 тис. грн., що на 22,7% більше, ніж у 2016 рік. Питома вага товарів вітчизняного виробництва становила 43,7%, або 834 089 100 тис. грн. Приріст товарообігу товарів вітчизняного виробництва збільшився на 20,5%, тоді як їх питома вага в складі загального товарообігу зменшилася на 1,8%. Порівняно з 2015 р. товарообіг товарів вітчизняного виробництва збільшився на 250 549 500 тис. грн., тобто на 43%, питома вага, своєю чергою, зменшилася на 6,8%. Розглядаючи товарообіг продовольчих та непродовольчих товарів, можна побачити, що питома вага непродовольчих товарів набагато більша та за аналізований період становить приблизно 83%. Також питома вага товарообігу продовольчих товарів вітчизняного виробництва в два рази більша за питому вагу товарообігу непродовольчих товарів вітчизняного виробництва. Це каже про те, що в 2017 р. 72,8% товарообігу непродовольчих товарів припадає на імпортовані товари.

За даними обстеження підприємств, основним видом економічної діяльності яких була оптова торгівля (охоплювало 34 тис. підприємств), оптовий товарооборот становив 1 908,7 млрд. грн., що у порівнянних цінах на 2,8% більше від обсягу 2016 р.

В обсязі оптового товарообороту найбільш вагомими були частки оптового товарообороту підприємств, основним видом економічної діяльності яких є оптова торгівля паливом (17,8%), продуктами харчування, напоями, тютюновими

Таблиця 1

Структура оптового товарообороту підприємств оптової торгівлі [1]

Показник	2015	Приріст	2016	Приріст	2017	Приріст
Оптовий товарооборот, млн. грн.	1244220,8	25,9	1555965,7	25,1	1908670,6	22,7
З них товарів вітчизняного виробництва, %	46,9	-3,3	44,5	-5,1	43,7	-1,8
З них товарів вітчизняного виробництва, млн. грн.	583539,6	21,8	692404,7	18,7	834089,1	20,5
у тому числі						
продовольчі товари, грн.	224268,9	15,2	252771,0	12,7	314047,6	24,2
продовольчі товари, %	18,0	-8,6	16,2	-10,0	16,5	1,9
З них товарів вітчизняного виробництва, млн. грн.	168650,2	21,3	193117,0	14,5	241188,6	24,9
З них товарів вітчизняного виробництва, %	75,2	5,3	76,4	1,6	76,8	0,5
непродовольчі товари, млн. грн.	1019951,9	28,6	1303194,7	27,8	1594623,0	22,4
непродовольчі товари, %	82,0	2,1	83,8	2,2	83,5	-0,4
З них товарів вітчизняного виробництва, млн. грн.	415120,4	22,0	499123,6	20,2	593199,8	18,8
З них товарів вітчизняного виробництва, %	40,7	-5,1	38,3	-5,9	37,2	-2,9

Таблиця 2

Розподіл оптового товарообороту за регіонами [1]

Регіон	2015			2016			2017		
	млн.грн	УВ	Приріст	млн.грн	УВ	Приріст	млн.грн	УВ	Приріст
Україна	1244220,8	100	25,9	1555965,7	100	25,1	1908670,6	100	22,7
Вінницька	18228	1,5	72,9	14770,4	0,9	-19,0	18838,4	1,0	27,5
Волинська	18495	1,5	30,7	51852,4	3,3	180,4	72637,7	3,8	40,1
Дніпропетровська	93252	7,5	20,0	122254,3	7,9	31,1	149822,4	7,8	22,5
Донецька	68053	5,5	-28,8	53137,3	3,4	-21,9	57418,5	3,0	8,1
Житомирська	6689,5	0,5	22,1	16529,6	1,1	147,1	18193,1	1,0	10,1
Закарпатська	14000,1	1,1	9,3	6709,4	0,4	-52,1	6454,1	0,3	-3,8
Запорізька	22811,8	1,8	43,7	35029,2	2,3	53,6	39675,0	2,1	13,3
Івано-Франківська	9244,6	0,7	36,6	11412,5	0,7	23,5	12225,3	0,6	7,1
Київська	83826,2	6,7	27,4	101414,7	6,5	21,0	122010,3	6,4	20,3
Кіровоградська	14450,8	1,2	-29,1	17297,5	1,1	19,7	20211,6	1,1	16,8
Луганська	3800,9	0,3	-51,1	4794,5	0,3	26,1	4770,6	0,2	-0,5
Львівська	36354,2	2,9	-12,8	37894,5	2,4	4,2	43280,5	2,3	14,2
Миколаївська	23706,5	1,9	35,9	30834,5	2,0	30,1	37269,0	2,0	20,9
Одеська	43597,4	3,5	12,3	75226,7	4,8	72,5	91670,6	4,8	21,9
Полтавська	16224,3	1,3	26,5	22999,1	1,5	41,8	27088,5	1,4	17,8
Рівненська	6231,1	0,5	40,1	7617,7	0,5	22,3	8984,2	0,5	17,9
Сумська	11052,9	0,9	116,0	15577,4	1,0	40,9	16952,2	0,9	8,8
Тернопільська	30458,6	2,4	33,1	9593,2	0,6	-68,5	11775,6	0,6	22,7
Харківська	62936,7	5,1	41,4	66793,5	4,3	6,1	79989,3	4,2	19,8
Херсонська	8967,4	0,7	27,1	10801,8	0,7	20,5	12630,3	0,7	16,9
Хмельницька	6876,3	0,6	39,2	10395,3	0,7	51,2	15715,8	0,8	51,2
Черкаська	23101,2	1,9	52,0	22675,5	1,5	-1,8	26939,2	1,4	18,8
Чернівецька	3690,8	0,3	34,2	4252,5	0,3	15,2	5106,7	0,3	20,1
Чернігівська	9863,4	0,8	30,2	10837,9	0,7	9,9	12413,9	0,6	14,5
м. Київ	608308,1	48,9	41,5	795264,3	51,1	30,7	996597,8	52,2	25,3

виробами (14,9%), товарами господарського призначення (12,4%) та хімічними продуктами (9,2%).

У 2017 р. обсяг оптового товарообороту в середньому на одне підприємство збільшився

і становив 56,2 млн. грн. проти 45 млн. грн. у 2016 р.

У розрахунку на одне підприємство середня кількість працівників обстежених підприємств ста-

новила 12 осіб. Більшим за середній по країні цей показник був на підприємствах оптової торгівлі м. Києва та Київської області (16 осіб), Житомирської та Рівненської (13 осіб), Волинської та Чернівецької (17 осіб), Миколаївської (19 осіб) областей.

Порівняно з 2016 р. кількість підприємств із річним оптовим товарооборотом більше 500 млн. грн. збільшилася на 18,6%, а питома вага їхнього оптового товарообороту – на 2,2%.

Проаналізувавши кількість підприємств оптової торгівлі та їх структуру, можна переходити до аналізу товарообороту підприємств за регіонами (табл. 2). Товарооборот зосереджено в м. Київ, що не дивно для столиці України. На 2017 р. Одеський регіон займає третє місце за питомою вагою загального товарообороту після Києва та Дніпра. У 2016 р. в Одеському регіоні відбувся значний скачок вгору – на 72,5% порівняно з 2015 р. У 2017 р. відбувся ще один скачок (на 21,9%), що і вивело Одеський регіон у лідери за товарооборотом оптової торгівлі. За аналізований період товарообіг оптових підприємств України збільшився на 664 449,8 млн. грн., товарообіг одеських

підприємств – на 48 073,2 млн. грн. Збільшення товарообігу в Україні, навіть за умов інфляційних процесів, дуже стрімке. Збільшення товарообігу в Одесі відбувається ще швидше. Вагомою причиною може виступати збільшення туристів в Одесі за останні роки.

У табл. 3 представлено розподіл товарообороту на продовольчі та непродовольчі товари. Можна побачити, що питома вага продовольчих товарів становить 18% у 2015 р. та 16% у 2017 р., питома вага непродовольчих товарів – 82% у 2015 р. та 84% у 2017 р. Перевага непродовольчих товарів над продовольчими відбувається внаслідок їхньої більшої вартості на окремі одиниці непродовольчих товарів, такі як автомобілі, меблі, електротехніка та ін. Збільшення питомої ваги непродовольчих товарів каже про те, що споживачі можуть собі дозволити збільшити витрати на більш дорогі товари. Тобто можна відзначити поліпшення фінансового стану населення.

Проводячи аналіз питомої ваги продовольчих та непродовольчих товарів в Одеській області, можна одразу відзначити значне збільшення пито-

Таблиця 3

Розподіл оптового товарообороту продовольчих та непродовольчих товарів за регіонами, млн. грн. [1]

Регіон	2015		2016		2017	
	продовольчі товари	непродовольчі товари	продовольчі товари	непродовольчі товари	продовольчі товари	непродовольчі товари
	млн.грн					
Україна	224269	1019952	252771	1303195	314047,6	1594623,0
Вінницька	2141,2	16086,7	3277,7	11492,7	2948,8	15889,6
Волинська	4109	14386	4542,3	47310,1	7505,3	65132,4
Дніпропетровська	10533,9	82718,1	9435,8	112818	11757,7	138064,7
Донецька	4731,2	63321,9	4343,7	48793,6	4714,5	52704,0
Житомирська	1932,5	4757	1804,7	14724,9	2011,0	16182,1
Закарпатська	2223,9	11776,2	1934,4	4775,1	2083,9	4370,2
Запорізька	3798	19013,7	4700,2	30329	4727,1	34947,9
Івано-Франківська	3036,2	6208,4	2922,9	8489,7	3391,1	8834,2
Київська	20187,6	63638,5	23029	78385,8	24353,9	97656,4
Кіровоградська	3253,4	11197,4	2250,9	15046,5	3353,4	16858,2
Луганська	716,9	3084	1108,4	3686,1	999,4	3771,2
Львівська	9356	26998,3	10272	27622,4	12457,7	30822,8
Миколаївська	2942,9	20763,5	2798,7	28035,9	2539,3	34729,7
Одеська	10271	33326,4	36821	38405,9	42119,1	49551,5
Полтавська	3255,4	12968,9	3550,4	19448,7	3995,5	23093,0
Рівненська	2228,8	4002,3	2428,2	5189,5	2903,4	6080,8
Сумська	4480,5	6572,3	5511,1	10066,3	4244,3	12707,9
Тернопільська	24689,8	5768,8	996,8	8596,4	1041,4	10734,2
Харківська	11276,4	51660,3	11203,4	55590,1	11555,3	68434,0
Херсонська	1999,9	6967,5	2601,9	8199,9	3056,8	9573,5
Хмельницька	2484,2	4392,1	2526,1	7869,2	2742,1	12973,7
Черкаська	4586,1	18515,1	2415,7	20259,8	2703,7	24235,5
Чернівецька	1947,6	1743,1	2340,4	1912,1	2564,6	2542,1
Чернігівська	1786,9	8076,5	1738,3	9099,6	1890,0	10523,9
м. Київ	86299,3	522008,8	108217	687047	152388,3	844209,5

мої ваги продовольчих товарів. У 2015 р. Одеський регіон займав п'яте місце серед усіх регіонів як за складом продовольчих, так і непродовольчих товарів. У 2016–2017 рр. – вже друге місце серед продовольчих та шосте – серед непродовольчих. У 2015 р. питома вага непродовольчих товарів в Одеському регіоні становила 76%, у 2016 р. – 51%, у 2017 р. – 54%, продовольчих – відповідно 24%, 49% та 46%. Тобто збільшення загального товарообороту Одеської області відбулося внаслідок збільшення продовольчих товарів. Унаслідок значного притоку туристів у 2016–2017 рр. збільшилися витрати на їх харчування, тоді як витрати на непродовольчі товари від цього збільшуються в меншому ступені. Отже, товарообіг непродовольчих товарів в Одеській області за три аналізовані періоди трохи збільшився. Але через інфляцію та вагу непродовольчих товарів літнього сезону товарообіг товарів господарського призначення в Одеському регіоні зменшився. Залишається визначити товарну структуру імпортного товарообороту в Україні (табл. 4).

Аналізуючи імпортний товарообіг за 2016–2017 рр., можна відзначити таке. Загальний товарообіг у доларовому еквіваленті збільшився на 26,4%. Найбільшу питому вагу станов-

лять: мінеральні продукти, машини, обладнання та механізми, продукція хімічної та пов'язаних із нею галузей промисловості, засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби. Найбільший приріст відбувся за такими товарами, як: мінеральні продукти, засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби, прилади та апарати оптичні, фотографічні. Зменшився обсяг у: твори мистецтва та перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння. Можна зробити висновок, що збільшення імпорту каже про збільшення купівельної спроможності населення, збільшення найвагоміших складників (мінеральні продукти, машини, обладнання та механізми) каже про збільшення їх використання у промисловому секторі. Тобто спостерігається чітка позитивна тенденція в товарній структурі імпорту.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, говорячи про оптовий товарообіг в Україні у цілому та в Одеському регіоні зокрема, можна відзначити таке: є невеликий приріст товарообороту у порівняних цінах 2016 р. на 2,8%; обсяг оптового товарообороту в середньому на одне підприємство збільшився на 22,2 млн. грн.; питома вага імпортих товарів становить 56,3%;

Таблиця 4

Товарна структура імпорту в Україні, млн. дол. США [2]

Код і назва товарів згідно з УКТЗЕД	2016			2017		
	млн. дол. США	у % до 2015	УВ	млн. дол. США	у % до 2016	УВ
Усього	39249,80	104,6	100	49607,17	126,4	100
I. Живі тварини; продукти тваринного походження	626,28	114,2	1,6	731,55	116,8	1,5
II. Продукти рослинного походження	1284,82	112,1	3,3	1368,03	106,5	2,8
III. Жири та олії тваринного або рослинного походження	245,96	134,9	0,6	266,62	108,4	0,5
IV. Готові харчові продукти	1734,01	107,9	4,4	1935,02	111,6	3,9
V. Мінеральні продукти	8495,02	72,7	21,6	12504,73	147,2	25,2
VI. Продукція хімічної та пов'язаних із нею галузей промисловості	5619,51	112,2	14,3	6545,87	116,5	13,2
VII. Полімерні матеріали, пластмаси та вироби	2866,88	108,3	7,3	3245,80	113,2	6,5
VIII. Шкури необроблені, шкіра вичинена	208,82	124,8	0,5	251,30	120,3	0,5
X. Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	915,30	104,2	2,3	954,96	104,3	1,9
XI. Текстильні матеріали та текстильні вироби	1545,75	109,3	3,9	1738,66	112,5	3,5
XII. Взуття, головні убори, парасольки	269,41	108,5	0,7	267,08	99,1	0,5
XIII. Вироби з каменю, гіпсу, цементу	605,82	118,8	1,5	651,37	107,5	1,3
XIV. Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння	67,31	93,7	0,2	54,60	81,1	0,1
XV. Недорогоцінні метали та вироби	2306,48	115,1	5,9	3012,75	130,6	6,1
XVI. Машини, обладнання та механізми	7889,37	125,8	20,1	9902,62	125,5	20,0
XVII. Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби	2959,49	169,7	7,5	4182,09	141,3	8,4
XVIII. Прилади та апарати оптичні, фотографічні	580,19	125,1	1,5	782,95	134,9	1,6
XX. Різні промислові товари	626,28	122,3	1,6	719,92	115,0	1,5
XXI. Твори мистецтва	1,30	204,6	0,0	0,76	58,1	0,0
Товари, придбані в портах	165,05	90,2	0,4	200,05	121,2	0,4

товарообіг товарів вітчизняного виробництва збільшився на 43%; 72,8% товарообігу непродовольчих товарів припадає на імпортовані товари; відбувається збільшення великих підприємств; Одеський регіон займає третє місце в Україні за оптовим товарооборотом; за аналізований період товарообіг оптових підприємств України збільшився на 664 449,8 млн. грн., товарообіг одеських підприємств – на 48 073,2 млн. грн.; питома вага продовольчих товарів у 6,6 рази менша, ніж непродовольчих; товарообіг продовольчих товарів в Одеській області значно зріс; відбувається збільшення імпорту, що каже про збільшення купівельної спроможності населення; збільшення найбільш вагомих складників, таких як мінеральні продукти, машини, обладнання та механізми, каже про збільшення їх використання у промис-

ловому секторі, зокрема агропромисловості; спостерігається чітка позитивна тенденція в товарній структурі імпорту.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Внутрішня торгівля / Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Зовнішньоекономічна діяльність / Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

REFERENCES:

1. Vnutrishnia torhivlia. Derzhstandart Ukraine. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
2. Zovnishnoekonomichna diialnist. Derzhstandart Ukraine. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].

Shatskova L.P.

Candidate of Economic Sciences,
Senior Lecturer, Department of Accounting,
Analysis and Audit
Odessa National Polytechnic University

Zhuravel T.O.

Student
Odessa National Polytechnic University

ANALYZE OF DEVELOPMENT TRADES OF DOMESTIC AND FOREIGN WHOLESALE TRADE IN UKRAINE AND ODESA REGION

Trade as an integral part of the national economy, provides trade in the form of sales for fulfilling of needs of people, affects on formation of demand and supply on developing products. It is a significant part of the gross domestic product of the country, accumulates funds in the state budget and maintains a balance in production. In consequence of wholesale trade there is an accelerated movement of product between producers and consumers. Analyzing the main indicators of statistical information last years, it is possible to identify the current trends in the development of domestic and foreign wholesale trade in Ukraine.

In the article was analyzed such data: wholesale turnover structure of wholesale trade company, wholesale turnover distribution by regions, wholesale turnover distribution of food and non-food products by regions, products structure of import for 2015-2017 years. Following conclusions were made of base on analysis.

There is a small increase in trade relative to prices 2016 year by 2.8%. Wholesale trade on average per company increased by 22.2 million UAH. The proportion of imported product was 56.3%. Wholesale trade of domestic product increased by 43%. Wholesale trade of non-food product is imported on 72.8%. There is an increase of number large companies. Odessa region is the 3rd place in Ukraine for the wholesale trade. In analyzed period wholesale trade was increased by 664449,8 million UAH in Ukraine. Wholesale trade was increased by 48073,2 million UAH in Odessa. The proportion of food products is 6.6 times less than non-food in Odessa. Wholesale trade of food products in Odessa region increased greatly. There is an increase in imports, it is means an increase in solvency of the people. There is increase in the most important products such as. Mineral products, machinery, equipment and machinery means. Increasing their use in the industrial sector especially in agroindustry there is a positive trend in the structure of import products.